

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Pauli Harju	Suomi.fi	12.04.2022 15:59:16 UTC+03:00
Rauno Malinen	Suomi.fi	12.04.2022 15:43:21 UTC+03:00

Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (4 sivua)

Kansilehden sivu 1/1

12.04.2022

136/00.07.03/2022

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kaivoslain muuttamisesta

Viite: Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö Dnro VN/12316/2019

Pohjois-Pohjanmaan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua kaivoslaista, sillä maakunnassa on ollut merkittävää kaivostoimintaa ja toivottavasti kaivostoimintaa olisi maakunnassa olisi myös tulevaisuudessakin.

Kaivoslain uudistuksen lähtökohtana on ollut ympäristönsuojelun tason parantaminen, sekä paikallisen hyväksyttävyyden ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. On kuitenkin huomioitava, että nykyisen voimassa olevan kaivoslain (621/2011) soveltamisesta ei ole vielä täysin kattavia kokemuksia, sillä sen nojalla ei ole vielä yhtään annettua kaivoslupaa ei ole vielä edennyt kaivostoimintaan asti. Kyse on kuitenkin monisyisestä lakikokonaisuudesta, sillä lupaprosessit nivoutuvat monelta osin muuhun lainsäädäntöön. Kaivoslain perustana on kuitenkin edelleen ns. valtausjärjestelmä ja varsinainen kaivostoiminta edellyttää aina eri lakien nojalla annettuja lupia ja viranomaispäätöksiä.

1. Varausjärjestelmään esitetään muutoksia, jotka koskevat alueellisia rajauksia, hehtaariperusteinen varausmaksu, varausajan lyhentäminen, varauspäätöksen sisällön tarkentaminen ja varaajan velvollisuus tiedottaa varausilmoituksen jättämisestä.

Mitä hyötyjä näet esitetyissä muutoksissa? Mitä muita muutoksia ehdotat ja miksi?

Kestävän kaivostoiminnan periaatteet sekä kaivostoiminnan sosiaalinen hyväksyttävyys ovat nykyään kaivostoiminnan perusedellytyksiä. Lakiluonnoksen 1 § mukaan lain tarkoituksena on edistää sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävää malminetsintää ja kaivostoimintaa. Taloudellisesti ja ekologisesti kestävyys on varmaan kaikkien osapuolten hahmotettavissa, mutta miten arvioida sosiaalista hyväksyttävyyttä eli sen tulkinta voi johtaa vaikeisiin tilanteisiin?

Esitetyllä varausmaksulla 1 €/ha lienee jonkinlainen varauksien kokoa rajaavaa merkitys, jolloin varaukset tehdään harkitummin. Ns. turhia alueita, joiden tutkimiseen ei olisikaan resursseja eikä todellista mielenkiintoa, ei lähdetä varaamaan varmuuden vuoksi. Kaivostoiminnan rajaaminen pois kansallispuistoista ja tiukennukset luonnonsuojelualueiden osalta vähentävät koettua ristiriitaisuutta kaivostoiminnan ja luonnonsuojelun välillä, mutta malminetsintä tulisi olla mahdollista suojeluintressit turvaavilla ehdoilla. Varausajan lyhentäminen yhteen vuoteen vaikuttaa asianmukaiselta, mutta saman aikaan on huomioitava, että muutos voi vaikuttaa heikentävästi laadittavien tutkimuslupien laatuun. Nyt esitetyssä muodossa kaivosviranomaisen päätöksellä erityisten syiden puoltaessa varauspäätös voi olla kuitenkin aiempi 24 kuukautta. Tulisi selkeämmin ilmasta, mitä nämä erityiset syyt voivat olla, (varauksen koko, poikkeuksellisen merkittävä alue jne.), jota vältytään ongelmilta.

Nykyisen lain mukaan varauspäätös antaa etuoikeuden vain malminetsintälupahakemuksen laatimiseen, mutta nyt tulisi jo varauspäätöksen yhteydessä selvittää myös alueiset esteet. Muutos lisäisi hallinnollista työtä merkittävästi.

12.04.2022

Esitetyt kaivoslain uudistukset parantavat maanomistajien oikeuksia ja mahdollistavat paremman tiedonsaannin. Ylipäätään kaikki tiedottaminen voi omalta osaltaan lisätä toiminnan sosiaalista hyväksyttävyyttä. Varaajan velvollisuus tiedottaa varausilmoituksen jättämisestä parantaisi huomattavasti paikallista tiedonsaantimahdollisuutta.

2. Onko keskeisten lakien soveltamisalojen rajat selvät: kaivoslaki, ympäristönsuojelulaki, luonnonsuojelulaki? Jos ei, miten tätä sääntelykokonaisuutta voisi mielestäsi selkeyttää?

Keskeisten lakien väliset suhteet jäävät osin epäselviksi, joten kaivoslakiin tulisi kirjata tarkemmin ja konkreettisemmin muiden lakien yhtymäkohdat ja niiden aiheuttamat velvoitteet. Eniten epäselvyyttä aiheuttaa uudistettavana oleva luonnonsuojelulain ja kaivoslain suhde. Kaivoslaissa tulisi selkeästi määrittellä, onko lain mukaista harjoittaa malminetsintää ja tehdä toimia luonnonsuojelualueilla ja kansallispuistoissa ja jos on, niin millä reunaehdoilla. Kaivoslain rajapinnat myös muihin lakeihin jäävät osin vaillinaisiksi, joten myös niiden osalta vaadittaisiin tarkentamista.

3. Onko sinulla kokemuksia malminetsinnän aiheuttamista konkreettisista haitoista itsellesi, omaisuudellesi, harjoittamallesi elinkeinolle tai muutoin? Kerro niistä. Olisiko haitat voitu ehkäistä lupaehdoilla? Millaisilla?

Ei organisaatiokohtaisia kokemuksia.

4. Kaivoshankkeet ja niiden vaikutukset eivät aina rajaudu yhden kunnan alueelle. Nykyisin kaivoksen maankäyttö on voitu ratkaista myös maakuntakaavalla, mutta jatkossa edellytettäisiin kuntatason kaavaa, millä vahvistetaan kunnan päätösvaltaa asiassa. Mitä vaikutuksia näet nyt esitetyillä muutoksilla olevan kaavoitukseen? Mitä ratkaisuja näet kuntarajat ylittävien vaikutusten huomioimiseksi?

Esityksen mukaan jatkossa edellytetään kunnan yleis- tai asemaakaavan laatimista suunnitelluille ja myös toiminnassa oleville kaivoksille. Esitys parantaisi merkittävästi kuntien asemaa alueensa toiminnan suunnittelussa ja samalla myös paikallista hyväksyttävyyttä. Mutta onko kuntakaava kaikissa tilanteissa kuitenkin sopivin kaavamuoto? Kaivoshankkeet ja mm. niiden tarvitsemat liikenneväylät ja sähkönsiirtoyhteydet, voivat levittäytyä useamman kunnan alueelle, jolloin joudutaan laatimaan kuntien yhteisiä kaavoja tai erillisiä kuntakaavoja kaikkine byrokratioineen. Onko kaikilla kunnilla loppujen lopuksi riittävää resursseja ja osaamista vetää ison kaivoksen kaavoitushanketta? Lisäksi kuntakaavoituksella pitäisi pystyä reagoimaan myös kaivoksen laajennustarpeeseen tai muihin muuttuviin maankäytöllisiin ratkaisuihin. Oma ongelmansa kuntakaavan vaatimuksella olisi myös kaivosinvestointien pitkäkestoisuuden huomioimisen ja kansainvälisen rahoituksen saamisen näkökulmasta.

Kun kuntakaavoituksella on joitain asioita hankala hoitaa kokonaisvaltaisesti, niin tarvittaessa maakuntakaavoituksella voitaisiin nykylainsäädännön mukaisesti reagoida useimpiin kaavoitustarpeisiin ja myös yhteensovittaa erilaisia ylikunnallisia maankäyttötarpeita. Lisäksi kaivoshankkeen yhteisvaikutukset ovat paremmin arvioitavissa. Maakuntakaavatasolla myös muiden potentiaalisten laajojen maankäytöllisten tarpeiden

12.04.2022

(esim. tuulivoimatuotanto) huomioiminen olisi helpompaa. Kullekin kaivohankkeelle sopivimman kaavatasoin pitäisi olla asianosaisten kuntien ja maakuntaliiton päätettävissä kuunnellen muiden viranomaisten kantoja.

5. Kaivoksiin liittyy kaksi erillistä vakuutta, kaivosvakuus ja jätevakuus. Kaivoslaissa säädetään kaivosvakuudesta, jota esityksellä täsmennettäisiin. Kaivosvakuuden tulisi kattaa kaivosten sulkemistoimet, kuten rakennusten, rakennelmien, tiestön ja sähköverkon purkamisen, mikäli kaivostoiminnan harjoittaja on varaton. Lisäksi kaivosvakuutta esitettäisiin laajennettavaksi poikkeavien tilanteiden turvallisuustoimenpiteisiin ja maanomistajakorvauksiin. Jätevakuudesta säädetään ympäristönsuojelulaissa ja lisäksi ympäristöministeriössä kehitetään ympäristövahinkojen toissijaisia vastuujärjestelmiä. Näetkö vakuussääntelyn kattavana vai onko vielä jokin ilmeinen aukko ja mitä se koskee?

Kaivoslakiluonnoksessa on esitetty tiukennuksia vakuussääntelyyn, mikä lisää toimijan aloitusvaiheen kustannuksia, mutta toisaalta takaa myös nykyistä paremmin sulkemistoimien suunnitellun onnistumisen sekä turvaisi maanomistajakorvaukset. Uusi laki mahdollistaisi myös nykyistä yksilöidymmät lopettamisratkaisut ja mahdollistaisi kattavamman jälkiseurannan.

6. Esitysluonnoksessa ehdotetaan lupamääräyksiä saamelaisten perinteisille elinkeinoille aiheutuvien haittojen vähentämiseksi (51, 52 ja 54 §). Miten arvioit esitettyjen muutosten vaikutusta?

o ottaen huomioon saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään, kulttuuriaan ja perinteisiä elinkeinojaan

o ottaen huomioon muut elinkeinot, kuten matkailun ja porotalouden

-

Muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

Kaivoslakia on modernisoitava vastaamaan tämän päivän tarpeita. Lakia uudistettaessa on kuitenkin pidettävä mielessä sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden lisäksi myös taloudellinen näkökulma. Suomen teollisuudelle, kansantaloudelle ja huoltovarmuudelle kaivostoiminnalla on merkittävä rooli. Myös ulkomaisten sijoitusten saaminen maahamme on tärkeää, huomioiden samalla, että toiminnan pitää olla kaikin puolin kestävä. Kaikkien toimijoiden ja sidosryhmien kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että kaikki vaikutukset tiedetään ja muutokset ovat ennakoitavissa.

Kaivoslakiehdotuksessa vuorovaikutusta ja tiedonsaantimahdollisuutta on parannettu merkittävästi, mikä osaltaan lisää kaivostoiminnan sosiaalista hyväksyttävyyttä. Esitettyjen kysymysten lisäksi joitain muitakin huomion arvoisia asioita. Kaivoslain esitetään laajentuvan koskemaan myös merenpohjan mineraaleja, mutta toisaalta ei ole tuotu esille mitä asialla tavoitellaan ja mikä merkitys sillä käytännössä tulisi olemaan. Merialueen osalta kaivostoiminta tulisi ratkaista jo ennakkoon, koska mineraalitarpeiden muuttuminen tekniikan ja tutkimustoiminnan kehittyessä voi tehdä myös merenpohjan mineraaleista houkuttelevia. Olisi syytä pohtia myös

12.04.2022

tarkemmin onko 46 § osalta ns. karenssit enää tarpeellisia, nopeutuisiko karenssin poisto etsintätoimintaa ja maanomistaja ei menettäisi sen aikana mahdollisia korvauksia. Etenkin Pohjois- ja Itä-Suomen maakuntien alueella on runsaasti tutkimuslupia ja -hakemuksia, joiden taloudellinen merkitys on suuri, joten lainsäädännön kiristäminen vaikuttaisi taloudellisesti eniten näillä alueilla. Kuntien rooliin on lakiluonnoksella esitetty erittäin suuria muutosta mm. kaivoksen yleis- tai asemakaavavaatimuksen myötä, niin olisi ollut suotavaa pyytää lausunnot myös kunnilta, jotka tietävät parhaiten oman kuntansa tilanteen ja myös omat resurssinsa. Mahdollisen lakimuutoksen siirtymäajat tulee olla riittävän pitkiä, että toimivat kaivokset, kunnat ja muut toimijat voivat sopeuttaa toimintansa uuden lain vaatimuksiin.

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO

Pauli Harju

Maakuntajohtaja

Rauno Malinen

Paikkatietopäällikkö